

Česká republika (skupina 1)

Státní orgány České republiky zcela splňují minimální standardy pro boj s obchodováním s lidmi. Během sledovaného období státní orgány i nadále vykazovaly v této oblasti seriózní a trvalé úsilí, a to i vzhledem k dopadu pandemie koronaviru COVID-19 na jejich schopnost bojovat proti obchodování s lidmi; Česká republika tudíž zůstala ve skupině 1. Součástí tohoto úsilí bylo schválení nové národní strategie boje proti obchodování s lidmi a zvýšená snaha předcházet obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování, včetně dočasného upuštění od požadavku z roku 2019, aby zahraniční pracovníci zůstali u svého zaměstnavatele po dobu alespoň šesti měsíců. V reakci na pandemii státní orgány zřídily telefonické linky pro poskytování informací ohledně pracovněprávních záležitostí a poskytovaly bonusy sociálním pracovníkům na podporu jejich další činnosti během pandemie. Přestože státní orgány splňují minimální standardy, neprováděly účinnou kontrolu skupin obyvatelstva nejvíce ohrožených obchodováním s lidmi a úřední činitelé vyjadřovali znepokojení nad obtížemi, které provázely trestní stíhání a odsuzování případů obchodování s lidmi, v nichž byl nástrojem vykořisťování obětí nátlak pachatelů. Pozorovatelé již dříve se znepokojením konstatovali, že ne všichni příslušní úřední činitelé zřejmě chápou skutkovou podstatu této trestné činnosti, což mohlo mít i nadále za následek stíhání trestného činu obchodování s lidmi podle odstavce o kuplířství, a tedy nedostatečné ukládání citelných trestů odnětí svobody odsouzeným pachatelům. Státní orgány nabízely oficiální program poskytování služeb obětem obchodování s lidmi, nevedly však komplexní statistiku identifikovaných obětí a poskytnuté pomoci.

DOPORUČENÍ A JEJICH PRIORITY

Důsledně vyšetřovat a stíhat osoby podezřelé z obchodování s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování, aplikovat ustanovení trestního zákoníku o obchodování s lidmi a udělovat odsouzeným pachatelům citelné tresty odnětí svobody. • Zvýšit úsilí při účinném vyhledávání zranitelných skupin obyvatelstva, včetně žadatelů o azyl a dětí v ústavní péči. • Zlepšit a reformovat úsilí v oblasti shromažďování údajů orgány vymáhání práva, mimo jiné rozdělením údajů o případech obchodování s lidmi podle typu na sexuální či pracovní vykořisťování, a vedení komplexních statistik obětí, zejména těch, které se neúčastní programu ministerstva vnitra. • Zefektivnit postupy identifikace obětí a způsob řízení

speciálních krizových a dlouhotrvajících případů, včetně případů týkajících se dětí.

- Zintenzivnit školení státních zástupců a soudců se zaměřením na závažnost této trestné činnosti a uplatňování ustanovení trestního zákona o obchodování s lidmi s cílem zajistit ochranu obětí a odsouzení pachatelů s udělováním citelných trestů.
- Proškolit širší řady státních zástupců a soudců tak, aby byli schopni rozeznávat skryté formy nátlaku, uvědomili si irelevantnost prvotního souhlasu oběti při dokazování trestného činu obchodování s lidmi a aby byli schopni využívat programů na ochranu obětí obchodování s lidmi.
- Pokračovat ve školení těch, kteří mohou přijít do kontaktu s oběťmi obchodování jako první, včetně inspektorů práce, policistů a úředníků státní správy uzavírající smlouvy, ohledně kritérií pro identifikaci obětí obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování nebo sexuálního zneužívání a ohledně vývoje trendů v oblasti obchodování s lidmi.
- Posílit spolupráci mezi inspektoráty práce a policií s cílem účinně identifikovat možné případy obchodování s lidmi.
- Zlepšit schopnost obětí získat přístup k soudně nařízené náhradě škody v trestněprávním řízení a k odškodnění v rámci občanskoprávního řízení.

SOUDNÍ STÍHÁNÍ

Státní orgány pokračovaly v úsilí v oblasti vymáhání práva. Obchodování s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování upravuje § 168 trestního zákoníku, který stanovuje tresty odnětí svobody na dvě léta až deset let. Tyto sankce byly dostatečně přísné, a pokud jde o sexuální zneužívání, byly přiměřené sankcím předepsaným za jiné závažné trestné činy, jako je znásilnění. Některé případy trestných činů obchodování s lidmi za účelem sexuálního zneužívání byly stíhány jako trestný čin kuplířství podle odstavce 189 trestního zákoníku a byly za ně ukládány tresty odnětí svobody na šest měsíců až čtyři roky, zákaz obchodní činnosti nebo trest propadnutí majetku. Tyto tresty byly výrazně nižší než tresty stanovené za trestnou činnost podle § 168.

V roce 2020 zahájila policie vyšetřování 18 případů obchodování s lidmi, které se týkaly 20 podezřelých (v roce 2019 bylo vedeno 20 vyšetřování, která se týkala 24 podezřelých osob). Úřady trestně stíhaly podle § 168 devět obviněných (21 v roce 2019 a 18 v roce 2018), z toho osm za obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a jednoho za obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Soudy odsoudily za obchodování s lidmi osm pachatelů – sedm za obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a jednoho za obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. (V roce 2019 bylo

odsouzeno devět pachatelů, ve všech případech buďto za obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, nebo za obchodování s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování; v roce 2018 bylo odsouzeno 16 pachatelů, všichni za obchodování s lidmi za účelem sexuálního zneužívání). Ve dvou případech se jednalo o nezletilé z prostředí ústavní péče odsouzené za obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, jehož obětí bylo jiné dítě. Soudy uložily třem odsouzeným pachatelům trestného činu obchodování s lidmi tresty odnětí svobody v délce trvání až pět let a dvěma odsouzeným trest odnětí svobody v rozmezí pět až patnáct let. Třem odsouzeným pachatelům soudci uložili podmíněné tresty odnětí svobody. Státní orgány označily dva z těchto tří podmíněných trestů za tresty uložené podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, který umožňuje ukládat mladistvým pachatelům nižší tresty. Odsouzení několika osob ve věci z listopadu 2019, kdy se pachatelé z České republiky ve Spojeném království dopouštěli trestného činu obchodování s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování, byl na konci sledovaného období předmětem odvolání. Soud uložil jednomu odsouzenému pachateli trestného činu obchodování s lidmi trest odnětí svobody v délce trvání 18 let, což je historicky dosud nejvyšší trest uložený za obchodování s lidmi, a přiznal obětem náhradu škody ve výši 5 milionů korun (240.920 USD), což je nejvyšší částka dosud přiznaná soudem jako náhrada škody v případě obchodování s lidmi. Policie vyšetřovala 19 případů kuplířství (v roce 2019 jich bylo 37); státní orgány však neposkytly podrobnosti případů, a tudíž není známo, zda se v některém z nich jednalo o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Státní orgány nevykázaly žádný zabavený majetek osob podezřelých z obchodování s lidmi, vykázaly však dočasně zabavené nemovitosti v hodnotě 62 milionů korun (2,99 milionu dolarů). Úřady spolupracovaly se zahraničními orgány na čtyřech mezinárodních vyšetřováních (jednom novém a třech probíhajících). V jednom probíhajícím případě zatklly úřady Spojeného království v roce 2019 devět osob podezřelých z vykořisťování českých obětí v odvětví potravinářských služeb; na konci vykazovaného období soudní řízení v dané věci ve Spojeném království ještě probíhalo. V dalším případě, kdy pachatelé trestné činnosti obchodování s lidmi vykořisťovali několik obětí z České republiky ve Spojeném království v letech 2009-2017, čeští státní zástupci podali v květnu 2020 návrhy na obvinění dalších osob, mimo jiné v případech obchodování s lidmi za účelem otroctví, a v prosinci 2020 obvinili tři nové podezřelé. Tento případ byl prvním, kdy státní zástupce obvinil podezřelého z obchodování s lidmi za účelem otroctví. Styčný policejní důstojník přidělený českému velvyslanectví v Londýně úzce spolupracoval se

zástupci hostitelského státu na několika případech obchodování s lidmi, které se týkaly českých občanů, a často poskytoval školení a asistoval konzulárním úředníkům při prověřování indikátorů obchodování s lidmi mezi českými občany žádajícími o konzulární služby.

Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace Národní centrály proti organizovanému zločinu byl hlavním vyšetřovacím orgánem pro potírání trestné činnosti spojené s obchodováním s lidmi v rámci vnitrostátní policie a dohlížel na případy obchodování s lidmi spojené s organizovaným zločinem; krajská policie byla odpovědná za případy menšího rozsahu. Specializovaný státní zástupce pro trestné činy obchodování s lidmi a domácího násilí na Nejvyšším státním zastupitelství dohlížel na státní zástupce, kteří se specializují na případy spojené s obchodováním s lidmi na krajských státních zastupitelstvích. Krajská policejní ředitelství se někdy rozhodla věnovat své omezené zdroje na boj proti jiným druhům trestné činnosti, zejména trestným činům, u nichž se předpokládá, že bude snazší je vyřešit a dosáhnout odsouzení, a dále trestným činům souvisejícím s pandemií nebo vymáháním státem vyhlášených opatření v rámci nouzového stavu. Orgány vymáhání práva uvedly, že se snáze identifikují případy obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování než případy obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Soudci a státní zástupci nadále potvrzovali, že bylo obtížné prokázat, že některé případy obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování představovaly více než jen případy jednoduchých podvodů, protože obchodníci s lidmi často používali skryté donucovací prostředky. Pozorovatelé uváděli, že státní zástupci a soudci řešili případy obchodování s lidmi nejednotně, a to přinejmenším částečně kvůli nedostatečné obeznamení se skutkovou podstatou tohoto trestného činu; podle vyjádření Skupiny odborníků pro boj proti obchodování s lidmi (GRETA) § 168 výslovně nestanoví, že by souhlas oběti, vedoucí k následnému zneužívání, měl být vnímán jako irelevantní, což může vést k rozdílné aplikaci ustanovení zákona. Státní orgány poskytovaly školení příslušníkům orgánů vymáhání práva, inspektorům práce, konzulárním úředníkům, státním zástupcům a dalším osobám v oblasti vyšetřování a stíhání případů obchodování s lidmi a identifikace obětí. Kvůli pandemii nabídla Justiční akademie školení pro státní zástupce a soudce online. Státní úřad inspekce práce uspořádal v září roku 2020 virtuální workshop pro inspektory práce z jednotlivých regionů; vedle školení inspektorů práce workshop umožnil součinnost mezi policií a inspektory práce. Odborníci konstatovali nekonzistentní spolupráci mezi krajskou policií a inspektory práce a také potřebu posílit odbornou přípravu inspektorů

v oblasti indikátorů pracovního vykořisťování lidí. V roce 2021 provedli inspektoři 5.557 kontrol (v roce 2019 jich provedli 8.532) a odhalili 3.110 nelegálně zaměstnaných osob, vláda však neoznámila, že byly zjištěny nějaké oběti obchodování s lidmi. Státní úřad inspekce práce kvůli pandemii neprováděl rutinní kontroly na pracovišti, reagoval však na ohlášené případy podezření z porušování předpisů. V září 2020 provedl Státní úřad inspekce práce „mimořádnou“ kontrolu zaměřenou na odhalování nelegálního zaměstnávání. Během tohoto měsíce provedly úřady 321 kontrol zaměřených na 1.418 osob. Orgány vymáhání práva použily zjištěné informace k provedení dalších předběžných vyšetřování, avšak nezjistily žádné oběti obchodování s lidmi. Státní orgány nehlásily žádné státní zaměstnance, kteří by byli vyšetřováni, stíháni nebo odsouzeni za to, že se podíleli na trestné činnosti obchodování s lidmi.

OCHRANA

Státní orgány pokračovaly v poskytování ochrany obětem obchodování. Jediným oficiálním zdrojem údajů o počtu identifikovaných obětí a ochraně poskytnuté obětem zůstal Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi ministerstva vnitra (dále „program“), přestože národní strategie pro období 2020-2023 vytyčila reformu sběru dat jako jeden z hlavních cílů. Státní orgány sice oficiálně neuznávaly oběti této trestné činnosti, které se programu neúčastnily, avšak poskytovaly podporu nevládním organizacím, které potenciální nebo neodhalené oběti identifikovaly a pomáhaly jim. Sběr policejních údajů se zaměřoval spíše na pachatele než na oběti; příliš široká definice obětí podle policejních předpisů navíc dále ztěžovala sběr přesných údajů o obětech. V roce 2020 vstoupilo do programu 13 nových obětí (šest mužů a sedm žen), což je pokles z 15 v roce 2019 a 17 v roce 2018. Policie předala do programu tři oběti a nevládní organizace osm obětí, další dvě oběti předaly policie a nevládní organizace do programu společně. V roce 2020 poskytly státem financované nevládní organizace služby nebo jinou podporu 317 obětem nebo potenciálním obětem, což je výrazný nárůst z počtu 259 v roce 2019 a 180 v roce 2018. Ministerstvo vnitra distribuovalo elektronickou příručku, která popisovala indikátory obchodování s lidmi mezi zranitelnými skupinami obyvatelstva na pomoc pracovníkům státních orgánů při identifikaci obětí, a zahájilo spolupráci se zástupci sociálně vyloučených lokalit na novém, širěji koncipovaném seznamu indikátorů obchodování s lidmi. Pozorovatelé však konstatovali, že v příručce chybí jasný systematický postup pro identifikaci obětí nebo pro jejich předávání vhodným službám. Ministerstvo dále distribuovalo

krajské policii příručku ve verzi o velikosti karty a další příručku obsahující přehled osvědčených postupů při řešení případů obchodování s dětmi. Přestože se státní orgány snažily identifikovat zahraniční oběti pracovního vykořisťování mezi rostoucím počtem nelegálně zaměstnaných cizinců ze zemí mimo EU, pozorovatelé konstatovali stále přetrvávající nedostatky.

Program poskytoval lékařskou péči, psychologické a krizové poradenství, bydlení, právní zastoupení, odborné vzdělávání a další specializované služby oficiálně uznaným zahraničním a českým dospělým obětem obchodování s lidmi za účelem sexuálního nebo pracovního vykořisťování, a to bez ohledu na jejich pobytový status. Ministerstvo vnitra poskytovalo finanční prostředky a administrativní dohled jedné nevládní organizaci, která byla primárním implementačním partnerem a která zajišťovala subdodavatelské dohody s jinými nevládními organizacemi o poskytování dalších specializovaných služeb. Oběti s dětmi byly obvykle umístěny do azylového domu provozovaného nevládními organizacemi nebo do jiného bydlení financovaného ministerstvem vnitra. Účastníkům programu byla poskytnuta šedesátidenní lhůta na rozmyšlenou, po které byla vyžadována spolupráce s policií při vyšetřování, pokud tyto lidé chtěli i nadále zůstat v programu. Výjimku měly pouze osoby s vážnými zdravotními problémy. Vzhledem k tomu, že pomoc policii v trestním řízení byla nezbytnou podmínkou účasti v programu po uplynutí lhůty 60 dní, byly pro tyto služby financované ministerstvem vnitra způsobilé pouze oběti takových činů, jejichž pachatelé čelili obvinění z trestného činu. Ministerstvo vnitra navrhlo postupy, které by obětem umožnily zůstat v programu i po ukončení trestního řízení vedeného proti danému pachateli obchodování s lidmi, a zajistily tak obětem snazší přístup k bezplatnému právnímu zastoupení v občanskoprávním řízení o náhradě škody. Oběti mohly z programu kdykoli dobrovolně vystoupit, a přesto měly i nadále nárok na čerpání služeb spadajících pod ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV); všechny oběti, které byly v programu během roku 2020, se rozhodly spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. Oběti, které se rozhodly spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, měly nárok na bezplatné právní zastoupení a v některých případech měly možnost zvolit si pohlaví soudce nebo možnost svědčit prostřednictvím videokonference. Zahraniční oběti přijaté do programu mohly po dobu probíhajících příslušných soudních řízení získat dočasný pobyt a pracovní víza. Oběti se mohly kdykoli rozhodnout pro státem financovaný návrat do své země původu nebo po ukončení účasti v programu mohly požádat o trvalý pobyt; v roce 2020 byl trvalý pobyt udělen dvěma obětem (v roce 2019 osmi a v roce

2018 dvěma), jedné oběti bylo prodlouženo povolení k pobytu a jedné oběti bylo uděleno povolení k dlouhodobému pobytu kvůli cestovním omezením souvisejícím s pandemií.

Oběti, které nebyly ochotny spolupracovat s policií, měly i přesto nárok na sociální služby financované ministerstvem práce a sociálních věcí, včetně bydlení, osobní a telefonické krizové pomoci, sociálního poradenství a rehabilitace, střediska pro děti a mládež a sociálních služeb pro rodiny s dětmi. Přestože státní orgány nezajišťovaly specializovaná centra zřízená konkrétně pro dětské oběti obchodování s lidmi, existoval jedinečný národní referenční mechanismus pro dětské oběti a sociální pracovníci vytvářeli individualizované plány podpory pro potenciální dětské oběti obchodování s lidmi, které dostávaly sociální dávky, např. ve formě azylového ubytování, stravy a oblečení, a dále lékařské a psychologické poradenství. Jedna nevládní organizace uvedla, že stát ve sledovaném období zvýšil počet poskytovatelů služeb v oblasti duševního zdraví pro dětské oběti. Pozorovatelé však konstatovali, že postupy vyhledávání obětí, krizová podpora a dlouhodobé služby pro dětské oběti obchodování s lidmi zůstávají nadále nedostatečné. Součástí Národní strategie boje proti obchodování s lidmi pro období 2020-2023 byl také plán realizovat studii zaměřenou na obchodování s dětmi v České republice a vytvořit vzdělávací materiály pro pracovníky, kteří mohou přijít do kontaktu s potenciální obětí obchodování jako první (first responders) ohledně identifikace obětí a pomoci obětem této trestné činnosti z řad dětí.

Ministerstvo obrany vyčlenilo přibližně 1,6 milionu korun (77.090 USD) na program pomoci obětem a dobrovolné návraty, tj. stejnou částku jako v letech 2019 a 2018; program přidělené prostředky v plné míře nevyčerpal. Mezinárodní organizace využila část těchto peněz k repatriaci jedné oběti (v roce 2019 to byly tři oběti) a jedna nevládní organizace spolupracovala s vládou na repatriaci jedné potenciální oběti. MPSV zvýšilo financování nevládním organizacím poskytujícím sociální služby, a to včetně služeb pro oběti obchodování s lidmi, které nebyly v programu ministerstva vnitra. Objem finančních prostředků poskytovaný ministerstvem práce a sociálních věcí nevládním organizacím během sledovaného období vzrostl. Nevládní organizace uvedly, že financování jejich krátkodobých a dlouhodobých aktivit je dostatečné, a vyjádřily přesvědčení, že možnost využívat finanční prostředky MPSV i k dalším účelům, než jsou standardní sociální služby, které tyto organizace již poskytují, jako např. jízdenky na veřejnou dopravu, telefon, lékařské prohlídky a psychologická terapie, jim umožňuje nabízet

komplexnější služby, které byly v předchozích letech omezeny kvůli předpisům upravujícím využívání těchto prostředků. Nevládní organizace nicméně uvedly, že struktura financování MPSV brání dlouhodobému plánování, protože finanční prostředky jsou přidělovány vždy jen na jeden rok a dorazí až po začátku fiskálního roku. Aby měly oběti zajištěn přístup k sociálním službám během pandemie, navýšil stát finanční prostředky určené k poskytování měsíčních bonusů sociálním pracovníkům na podporu jejich pokračující činnosti.

Přestože nebyly hlášeny žádné případy postihu obětí za protiprávní jednání, kterého by se tyto oběti dopustily z donucení pachatelů trestných činů obchodování s lidmi, pohraniční policie a azyloví a migrační úředníci v některých případech mezi žadateli o azyl nerozpoznali indikátory obchodování s lidmi a ne vždy proaktivně prověřovali migranty, včetně osob v detenčních zařízeních, z hlediska indikátorů obchodování s lidmi. Státní orgány navíc nesdělily podrobnosti případu dvou nezletilých ve státní instituci, které byly odsouzeny za obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, jehož obětí bylo jiné dítě. Podle zprávy nevládní organizace se česká policie působící v Severní Makedonii podílela na násilných přesunech migrantů do Řecka, což oběti odradilo od součinnosti a ohlašování jejich vlastních případů. Odborníci konstatovali, že některé soudy odmítaly uznávat osoby pobývající v detenčních zařízeních pro migranty za oběti obchodování s lidmi, pokud ve svých prvotních žádostech o azyl samy sebe neoznačily za oběti této trestné činnosti. Někteří odborníci kritizovali Správu uprchlických zařízení (SUZ) kvůli účtování denního poplatku některým migrantům za pobyt v tranzitních zónách, neboť tyto poplatky mohou zvyšovat zranitelnost potenciálních obětí vůči nátlaku na základě dluhů. Správa uprchlických zařízení uplatňovala postup, v jehož rámci by potenciální oběti a další členové ohrožených skupin, kteří by byli identifikováni při přijímacím pohovoru pro žadatele o azyl, byli dobrovolně ubytováni v hlídaném zařízení nebo pokud by byli v bezprostředním nebezpečí, byli by předáni nevládním organizacím; v letech 2018, 2019 a 2020 Správa uprchlických zařízení neidentifikovala žádné oběti v tranzitních zónách.

Oběti mají ze zákona právo domáhat se soudem nařízené náhrady škody od pachatelů obchodování s lidmi, kteří je vykořisťovali, v občanskoprávním řízení; k tomu však docházelo jen vzácně, protože oběti si nemohly dovolit poplatky za právní zastoupení v občanskoprávním řízení. Aby mohl poškozený vymáhat v občanskoprávním řízení náhradu škody, zákon vyžaduje prokázání trestného činu

spáchaného obžalovaným. Zákon obětem také umožňuje získat náhradu škody přímo v rámci trestního řízení, i když soudy jen málokdy nařizovaly náhradu škody obětem v rámci trestních věcí. Nevládní organizace uvedla, že jedna oběť obdržela částku 300.000 korun (14.460 USD) jako náhradu škody za případ nucené práce v roce 2020. Během sledovaného období byl napaden rozsudek soudu z listopadu 2019, který obětem přiznal náhradu škody v rekordní výši 5 milionů korun (240.920 USD) ve věci, která se týkala mezinárodního obchodování s lidmi.

PREVENCE

Stát zvýšil úsilí v oblasti prevence. Ministerstvo vnitra předsedalo meziresortní koordinační skupině (MKS), jejíž součástí byli zástupci různých ministerstev a agentur, a dále i tři nevládní organizace a jedna mezinárodní organizace. V důsledku pandemie se kvůli koordinaci národního úsilí MKS sešla pouze jednou (v roce 2019 dvakrát), avšak úspěšně schválila Národní strategii boje proti obchodování s lidmi pro období 2020-2023. Odbor bezpečnostní politiky ministerstva vnitra sloužil jako národní zpravodaj a připravoval komplexní výroční zprávu o trendech a programech. Stát financoval několik telefonických tísňových linek provozovaných nevládními organizacemi, které sloužily k identifikaci a pomoci potenciálním i oficiálně uznaným obětem obchodování s lidmi; nevládní organizace hlásily v roce 2020 kvůli pandemii výrazný nárůst počtu hovorů. Tísňové linky fungovaly ve všední dny a stát poskytoval operátorům školení zaměřené na to, jak radit obětem. Jedna nevládní organizace vykázala v roce 2020 na své tísňové lince 1.700 hovorů a chatů a následně identifikovala sedm obětí. Prostředky ministerstva vnitra z programu pomoci obětem byly dostupné i pro preventivní kampaně a práci v terénu; stát financoval jednu nevládní organizaci, která vedla online kampaň zajišťující osvětu veřejnosti o konkrétních případech obchodování s lidmi, k nimž došlo v České republice nebo které se týkaly českých občanů. Další nevládní organizace obdržela finanční prostředky na realizaci 43 monitorovacích a osvětových cest do oblastí s vysokým potenciálem obchodování s lidmi a pracovního vykořisťování, zatímco třetí nevládní organizace obdržela finanční prostředky na uspořádání osvětové přednášky a terénní práci s ženami provozujícími komerční sex. Česká republika a Evropská unie poskytly jedné nevládní organizaci finanční prostředky pro realizaci výzkumného projektu, který se zabýval způsoby účinnější pomoci obětem.

Ministerstvo práce a sociálních věcí a Státní úřad inspekce práce (SÚIP) zveřejňovaly na svých internetových stránkách v několika jazycích informace o

právech zahraničních pracovníků, zákonech upravujících zaměstnávání cizinců a informace o českém pracovněprávním systému a požadavcích na pracovní povolení. Během pandemie zřídil SÚIP bezplatné informační linky pro poskytování poradenství v pracovněprávních otázkách na jednotlivých oblastních inspektorátech v krajích. Obdobně také ministerstva vnitra a zahraničních věcí pravidelně aktualizovala internetové stránky s informacemi o upuštění od vymáhání imigračních postupů pro cizince během nouzového stavu v souvislosti s pandemií. Zákon konkrétně netrestal zabavování pasů zahraničních pracovníků. Zákoník práce zakazoval účtování poplatků za nábor pracovníků. Paragraf 342 trestního zákoníku trestal nedovolené zaměstnávání zahraničních pracovníků za zvlášť vykořisťujících pracovních podmínek. Specializovaní inspektoři práce se zaměřovali na odhalování nelegálního zaměstnávání a prověřovali dodržování pracovních podmínek. V roce 2020 prováděli kontroly v pracovních agenturách a odhalili 98 nelegálních „pseudoagentur“; většina případů podezření na obchodování s lidmi spadala do činnosti agentur tohoto typu. MPSV navrhlo několik opatření ke zvýšení dohledu nad těmito agenturami a zvýšení potenciálních sankcí vůči nim, která byla během sledovaného roku v různých fázích implementace. V listopadu 2020 státní orgány upustily po dobu trvání druhého nouzového stavu v souvislosti s pandemií od požadavku zavedeného zákonem v roce 2019, aby zahraniční pracovníci financovaní zaměstnavatelem zůstali u stejného zaměstnavatele po dobu alespoň šesti měsíců. V srpnu 2020 byla přijata zákonná úprava umožňující držitelům povolení k zaměstnání, jejichž platnost kvůli březnové pandemii vypršela v období od března do listopadu 2020, zůstat v zemi, pokud si zajistili nové zaměstnání nebo prodloužení pracovní smlouvy na své předchozí pozici. Státní orgány uváděly, že tato opatření snížila počet zahraničních pracovníků v situacích, v nichž jsou potenciálně zranitelní. V květnu 2020 státní orgány plně obnovily vydávání povolení pro soukromé služební osoby akreditovaných diplomatických pracovníků v České republice, a to s výhradou nových pravidel a požadavků na ochranu před vykořisťováním soukromých služebních osob zahraničními diplomaty. V roce 2020 státní orgány vydaly jedno nové povolení. Státní orgány neusilovaly o snížení poptávky po komerčních sexuálních aktivitách.

PROFIL PACHATELŮ OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

Během posledních pěti let pachatelé obchodování s lidmi vykořisťovali v České republice jak domácí, tak i zahraniční oběti; čeští občané byli vykořisťováni také

v zahraničí. Pachatelé obchodování s lidmi zneužívají ženy, dívky a chlapce z České republiky, Slovenska, Ukrajiny, Rumunska, Bulharska, Nigérie, Filipín a Vietnamu k jejich sexuálnímu vykořisťování v České republice a také za stejným účelem přepravují oběti přes území České republiky do dalších evropských zemí. V posledních letech je pro ženy a muže z České republiky, kteří se stali oběťmi obchodování s lidmi, významnou destinací Spojené království. Muži a ženy z České republiky, Slovenska, Ukrajiny, Rumunska, Bulharska, Moldavska, Mongolska, Nepálu, Nigérie, Filipín, Ruska a Vietnamu jsou v České republice vykořisťováni nucenou prací, obvykle donucováním založeném na dluzích a dalších způsobech vydírání, a to nejčastěji ve stavebnictví, zemědělství, lesnictví, výrobě, potravinářství a službách, včetně práce v domácnostech. Největší procento identifikovaných obětí v zemi tvořili Češi. Policie vykázala nárůst obětí ze zemí mimo EU. Nevládní organizace uvádějí, že obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování je častější než obchodování za účelem sexuálního vykořisťování. Pachatelé obchodování s lidmi vykořisťují romské muže z České republiky k nucené práci a zneužívají romské ženy z České republiky k sexuálnímu vykořisťování a k nucené práci, a to na území České republiky i v jiných zemích, včetně Spojeného království; mnoho těchto pachatelů obchodování s lidmi působí v rámci rodinných gangů. Většinou se jedná o občany České republiky; zahraniční pachatelé obchodování s lidmi často získávají oběti ze svých domovských zemí a trestnou činnost páchají v organizovaných skupinách s místními českými občany. Policie opět vykázala nárůst případů „úcelových sňatků“, kdy byly české ženy přinuceny vstoupit do předstíraných manželských svazků s muži ze zemí mimo EU, často pocházejících z jižní Asie, a poté byly sexuálně a/nebo pracovně vykořisťovány. Komerční sexuální služby jsou ve stále větší míře provozovány v soukromých obydlích, což úsilí o identifikaci obětí obchodování s lidmi znesnadňuje. Soukromé, neregistrované pracovní agentury mnohdy používají k náboru pracovníků ze zahraničí i z České republiky klamavé praktiky. Některé pracovní agentury poskytují svou registraci za úplaty nelegálním agenturám či pseudoagenturám.